

pává ze všech možných úhlů a zkoumá takové aspekty rodiny, které si ani neuvědomujeme, že existují. Dovolují si říct, že na toto téma už opravdu nelze napsat více. Přesto ale nejsme zahlceni informacemi, jež jsou nám podávány velmi čtivou formou. Tato pečlivá práce, v níž jako kdybychom spolu s autorkou podstupovali rozhovory, psali genealogie a postupně docházeli ke stejným závěrům, představuje etnografii, jež by mohla jít příkladem.

BUDILOVÁ, L. 2011. *Dědická praxe, sňatkové strategie a pojmenování u bulharských Čechů v letech 1900–1950*. Brno: CDK. 242 s.

Steven D. Emery – Citizenship and the Deaf Community (2011)

Tamara Kováčová

*Katedra antropologie, Filozofická fakulta,
Západočeská univerzita v Plzni
tamara.kovacova@gmail.com*

TATO recenze se týká unikátní publikace nejenom obsahem, ale i svou formou. Protože je publikace přímo zaměřena na komunitu Neslyšících: jejím autorem je Neslyšící, téma se týká Neslyšících, respondenti pro podkladový výzkum jsou též primárně Neslyšící, a především publikace se přímo týká empowermentu zaměřeného na Neslyšící, tak se podařil výjimečný počín v této oblasti – publikace samotná je vydána v paperbacku doplněném o DVD a má bilingvální podobu: kde je zastoupen text v psané angličtině a jeho překlad do Britského znakového jazyka ve formě videa.

Publikace byla vydána v rámci, též unikátního, malého vydavatelství Ishara Press, které se zaměřuje na vydávání výzkumných materiálů zaměřených na komunitu Neslyšících z rozvinutých, ale především i z rozvojových zemí, a většina publikací má právě bilingvální podobu, kde je zastoupen i některý ze znakových jazyků. Produkce těchto bilingválních materiálů je velmi důležitá, protože pro mnoho Neslyšících je jazyk

jejich vlastní země jazykem druhým a většinou v něm mají kompetence jako nerodilí mluvčí, které často výrazně omezují jejich přístup k anglicky (nebo jinak psaným) informacím. Tyto a tato publikace tedy nejenom o empowermentu (uschopňování) marginalizovaných Neslyšících komunit píše, ale zároveň ho i svou formou naplňují. Ishara Press i zde recenzovaná publikace tím aktivně reagují na jev, kdy převážná většina odborných textů o Neslyšících je psána převážně slyšícími výzkumníky a na „o nás bez nás“ principu a též naprostá většina mnoha odborných příspěvků o Neslyšících nejsou dostupné „zkoumané“ Neslyšící komunitě v žádném znakovém jazyce. Tato situace však není příkladem zde recenzované publikace.

Autorem (a zároveň překladatelem do Britského znakového jazyka) této publikace je Dr. Steven D. Emery, Research Associate působící na University of Bristol, kde se dlouhodobě a intenzivně věnuje tématům, jako jsou Citizenship a práva minorit ve vztahu k Neslyšící komunitě, politická filosofie a aktivismus, genetika a budoucnost Neslyšících nebo média a kulturní studia. Jak již bylo řečeno v úvodu, autor je sám Neslyšící.

Publikace vznikla na základě disertační práce autora z roku 2006, která se zabývala výzkumem vnímání konceptu „citizenship“ aplikovaného na britskou Neslyšící komunitu. Disertační práce byla obhájena na University of Central Lancashire. Publikace přehledně v devíti kapitolách zpracovává a doplňuje v devíti kapitolách výsledky tohoto výzkumu.

Základním konceptem je nahlížení na komunitu Neslyšících v rámci tzv. antropologického pohledu na hluchotu, kdy se zdůrazňují jazykové a kulturní aspekty, které je třeba respektovat jako jinakost této komunity před tzv. medicínským pohledem na hluchotu, kdy je skupina definována především defektem a nedostatkem, chybějícím atributem, který je třeba všemi možnými způsoby napravit, opravit, a „znormalizovat“ – tj. co nejvíce „předělat“ neslyšícího, nedostatečného jedince na (dostatečného) slyšícího.

Toto základní východisko Emery dále rozebírá v konceptu citizenship v rámci Neslyšící komunity a na příkladech sociálního vyčlenění, navzdory tvrzením uvedeným v oficiálních dokumentech, vládních strategiích a předpisech za použití a hlubšího objasnění termínů, jako je

audismus, fonocentrismus, které následně rozebírá v jejich vztahu k právům menšin. Všechna tato zjištění jsou podložena kvalitativním výzkumem prostřednictvím řízených rozhovorů s Neslyšícími osobami.

Rozhovory se týkají elementárních oblastí občanství, jako je naplňování občanských, politických, sociálních práv a zároveň obligatorních povinností vůči státu. V tomto kontextu jsou dále detailněji v rozhovorech rozebírány zkušenosti britských Neslyšících z jejich (deklarovaným) rovným přístupem k soudům, policii přes tlumočnické služby, stejně tak možnost opravdu informovaně ovlivňovat (i aktivně) politickou situaci v zemi a jedním z nejvíce diskutovaných témat je zajištění rovného přístupu k vzdělání. Ve většině těchto situací jsou, dle výsledů Emeryho analýzy, Neslyšící často nepřímo znevýhodňováni, a to navzdory tvrzením v oficiálních dokumentech. Emery nabízí širší vysvětlení tohoto znevýhodňování právě pomocí termínů autismus a fonocentrismus.

Dále intenzivně řeší problematiku distribuce moci a policy making, kde odhaluje, že často klíčová rozhodování o politikách, předpisech a často i životech, které ovlivňující Neslyšící jsou často dělána a vytvářena slyšícími osobami a Neslyšící mají jen omezené možnosti podílet se na rozhodovacích procesech, které bezprostředně ovlivňují jejich život.

Na závěr Emery nabízí možná opatření, která by umožnila Neslyšícím osobám, jakožto příslušníkům jazykově-kulturní menšiny být opravdu plnohodnotnými občany. Tato řešení se týkají optimalizace přístupu Neslyšících k informacím prostřednictvím znakového jazyka, zajištění opravdu rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání, podpory tlumočnických služeb, zlepšení přístupu k soudům a vzdělávání pro budoucí učitele.

Tato publikace není jen výzkumem podloženým upozorněním na nedostatečné podmínky, které stát vytváří pro skutečný citizenship Neslyšících, tak aby mohli být plnoprávními občany, ale je i hlubším exkursem do kulturně jazykových specifik komunity Neslyšících nahlíženým pomocí nástrojů a konceptů antropologie, sociologie, práva a politologie. Zároveň forma této publikace dává tento „nástroj“ i v plně přístupné podobě k dispozici i britským neslyšícím.

EMERY, D, Steven. 2011. *Citizenship and the Deaf Community*. Nijmegen: Ishara Press.